

HAYK BUĞDAYCIGİL NAM-I DİĞER EKMEKÇİ HAYIK

0 Ekmekçi Hayık, yahut çocukluğumun Hayık amcası... Zaman zaman, Güllükbaşı ile Çifte Merdiven Mahallesi arasında geçen ilk çocukluk günlerime döndüğümde, ailemin dışında hatırladığım tek yaşlı Ekmekçi Hayık amcaydı. O çocukluk günlerimde Hayık amcanın bana ürperti veren bir heybeti vardı. Kır saçlarını gizleyen kulaklıklılı, siperli şapkasının altında kara kalın çer-

çeveli bir gözlük iştirilmiş güleç bir portakal beniz ve siyah sakosuyla hatırlıyorum onu. Sahibiyle karakteri özdeşleşmiş bir kır atın çektiği ekmek arabasının ardı sıra, Alâeddin merkezli bütün Konya sokaklarını sabahtan akşama turlardı. Onun: "Ekmeeek" çağrısını işiten çocuklar sarıverirdiler bir anda arabasının etrafını. Bu sarış, çocukların ekmek arabasına binme, dizginleri tutma ar-

Ali IŞIK

Ekmekçi Hayık ünlü atı ve arabası

zularındandı. Ara ara ufak dalaşmalara da sebep olan bu arzuya ne Hayık amcanın ne atının hiç itirazı olmazdı. Yüze yansıyan muzaffer komutan ifadesini, Ekmekçi Hayık'ın ekmek arabasının önündeki sürücü bölümüne oturma şansını yakalayabilmiş birkaç yumurcağın gözlerinde görmeliydiniz. Her şey iyiydi hoştu da o Hayık ismi yok mu? Hiçbir anlam veremediğim bu ismin bir gayrimüslime, bir Ermeni'ye, ait olabileceği o günkü idrak sınırlarının çok ötesindeydi.

1910 yılında Konya'da doğan Hayk, İstiklal Harbi sonrası, Konyalılığı seçen bir avuç Ermeni'den biriydi. Onun "Ekmekçi" lakabıyla bütün Konya'nın en tanınan ve takdir edilen biri hâline gelmesi Fenni Fırın dolayısıyladır. 1985 yılındaki yıkılışının üzerinden çeyrek asır geçmesine rağmen bulunduğu yer hâlen "Fenni Fırın'ın ora..." diye anılan Fenni Fırın, 1927 yılında Belediye Numune Fırını adıyla Konya Belediyesi tarafından hizmete açılmıştı. Günümüzde Koyunoğlu Müzesi'nin girişinde sergilenen beyaz mermerden kitabesine celi sülüs hatla hakkedilen bu ismini Konyalı nedense hiç tutmadı. O yıkılana kadar, hatta yıkıldıktan sonra da bir nirengi noktası olarak hep Fenni Fırın adıyla anılageldi.

Hayık'ın Konya'da bilinen hayatı kesin bilgilerden çok menkıbevidir. Bu menkıbeler, çok az sayıdaki tanığının anlattıklarından ziyade ağızdan ağza gezenlerdir. Hayatı hakkındaki bilgi kıyıntıları onu yakından tanıma fırsatı bulmuş, günümüzde de sayıları neredeyse bir elin parmakları kadar kalmış insanların naklettikleridir. Bu insanların başında da 1942 doğumlu Ata Petrol'ün sahibi Konya'nın tanınmış ailelerinden Ağazadeler'e mensup Oğuz Koçbeker ile Mutluerler Ekmek'in sahibi 1965 doğumlu M. Mazlum Mutluer'dir. Bu iki ismin merhum

babaları –kendileri kabul etmese demerhum Hayık ile işveren-çalışan münasebeti içinde olmuşlardır (İki ismin de kendi ifadeleri Hayık'ın, onların "bir iş ortağı, bir bayisi" olduğudur).

1930'lu yıllarda Oğuz Bey'in babası Ata Koçbeker (1910-1991)'in Fenni Fırını'nın müsteciri olmasıyla Ata Bey ile Hayık'ın yolları burada kesişir. O zamanın otuz-kırk bin nüfusluk Konya'sında bakkallar da az sayıdadır. Zaten fırının ürettiği ekmeğin önemli bir kısmı fırında satılmakta, bir kısmı da at arabalı satıcılar marifetiyle evlere ulaştırılmaktadır.

Fenni Fırın, genç Cumhuriyetin övünç yapılarından biridir Konya'da. İlkın yakıtı ta Tunçbilek'ten at arabalarıyla gelirken sonradan Konya'nın ilk elektrik motorlu sanayi tesisi olur. O dönemde Konya'ya gelen resmî konuklara gezdirilen yerlerden biri de burasıdır. O günün Konya'sında şehrin ekmeğini sekiz-on fırın karşılamaktadır. Ama bunların içinde Fenni Fırın'ın ekmeği başkadır. O yıllarda bir gün Atatürk'ü Adana'ya götüren tren Konya'da mola verir. Bu mola esnasında trenin ekmeği ihtiyacı Fenni Fırın'dan karşılanır. Yolda ekmeği tadan Atatürk, ekmeğin üreticisini sormadan edemez. Ardından da Ankara'ya dönüşte buradan tekrar ekmeği alınması talimatını verir. Adana dönüşü tekrar Konya'da mola veren trene Fenni Fırın'dan bir küfe ekmeği alınır (Küfe, o günün hem ekmeği taşıma aracı hem de ölçü birimidir).

Hızla büyüyen Konya'ya zamanla Fenni Fırın'ın ekmeği yetmemeye başlayınca Ata Bey, 1953 yılında Hapishane Caddesi üzerinde, İstanbul Caddesi yakınlarında Konya'nın en büyük ekmeği fırını Cumhuriyet Ekmek Fabrikasının temelini atar. Bir yıl kadar sonra faaliyete geçen Cumhuriyet'i, petrolcülüğe el attığı 1970'li yıllarda Nazım Mutluer

(1932-1998)'e devreder.

Hayık, bu fırınların sattığı ekmeğe başına prim alan at arabalı bir bayisidir. Ama ne bayi! Aylık veresiyeye sattığı ekmeklerin hiç yazılı kaydını tutmaz. Bütün ekmeğe abonelelerinin bir ay boyunca kaç ekmeğe aldığı günlük adetleriyle aklında tutar. Hayık'ın bu hesabına Ata Bey inanamasa da; bu hesapta hiçbir zaman açık çıkmaz. Faaliyette olduğu süreçte Konya sakinlerinden binmeyen hiç kimsenin kalmadığı bu ekmeğe arabasını çeken at da başka bir harikadır. Hayık'la özdeşleşen bu ata Hayık'ın komut verdiğini gören olmamıştır. At, sokak sokak, ev ev hangi saatte nereye gideceğini, nerede duracağını, ne zaman hareket edeceğini insanı hayrete düşüren bir bilinçle gerçekleştirir. 1970'li yılların başında Doğumevi (günümüzde

İl Sağlık Müdürlüğü) civarında bir pikap Hayık'ın arabasına şiddetle çarpar. Atın öldüğü, arabanın hurdaya çıktığı bu kazadan Hayık ağır yaralı olarak kurtulur. Uzunca bir tedavi süresinin ardından ayağa kalksa da artık bir ayağını sürüyerek yürüyebilmektedir.

Elindeki biricik sermayesini kaybeden Hayık'a Ata Bey -durumunu da gözeterek- fırınında maaşlı olarak çalışması teklifinde bulunursa da teklifi kabul görmez. Ata Bey, bir bayram günü bayramlaşmak için evine gelen Hayık'a uygun bir anda teklifini bir daha açar. Hayık, evin misafir odasının penceresinden görünen ağacı işaret ederek:

- Ata Bey, şu ağacı getirip şu odanın içine diksek yaşar mı, diye sorar. Ata Bey'in hayır, cevabı üzerine: Ben de fırında ölürüm Ata Bey, diyerek

Ekmekçi Hayık ve arabasının üzerinde hiç eksik olmayan tatlı baş beveları.

son sözünü söyler. Bunun üzerine Ata Bey yaşlı dostuna fırının ekmek arabalarından birini verir. Ne ki, o harika beyni ekmek hesabını tutmakta zorlandığı için ömrünün kalan sekiz on yılında defter kalem kullanmaya başlar.

Hanımı Yeranhui (1910-1987) ile Güllükbaşı'nda, Şems Parkı'nın karşısındaki Konya'nın eski esnaflarından Bakkal Muammer'in dükkânının bitişiğindeki evin zemin katında mütevazı bir hayat süren Hayık'ın Halep'te yaşayan ve oldukça varlıklı kardeşleri vardır. Gençlik yıllarında onu Halep'e götürmüşlerse de, Konya'nın hasretine dayanamayan Hayık kısa bir müddet sonra Konya'ya döner.

Bütün insanlara karşı oldukça hoşgörülü ve saygılı olan Hayık, İslam dinine karşı gösterdiği derin hürmetle de bütün Konya'nın sevgi-

sini kazanmıştır. Onun bir gayrimüslim olarak dinimize gösterdiği saygı ifadelerinden biri ezana karşı olanıdır. O, ezan okunmaya başladığında oturuyorsa hemen ayağa kalkarak, ayakta ise adeta bir esas duruş pozisyonu alarak ezan sesinin geldiği yöne döner, bir saygı duruşu edasına bürünür, ara ara da dudağı kıpırdar, belli belirsiz bir şeyler mırıldanır. Onun bu anının şahitleri, bu mırıldanmayı ezanı tekrarlamasına yormuşlardır. Böyle bir anını bir gün Cumhuriyet Ekmek Fabrikası'nın yazıhanesinde oturduğu yerden şaşkınlıkla seyreden Nazım Mutluer, ezan bittikten sonra Hayık'ın yanına giderek böyle, bir gayrimüslimden beklene-meyecek bu davranışının sebebini sorduğunda Hayık'ın: "Olsun... Saygı göstermek gerekir" şeklindeki kendince sıradan cevabı, çoğu Müslümanlar için oldukça ibretamiz olsa gerektir.

Fenni Fırın

Diğer yandan Hayık, bir cenaze namazına denk geldiğinde hemen imamın ardında safa dâhil olur, o cenazenin namazına iştirak edermiş. Yine bir cenaze namazında, cemaat arasında bulunan Ata Bey, namaz sonrası, ona sık sık yaptığı bir teklifi bir kez daha yeniler:

- Yahu Hayık, bak, cenaze için dahi olsa, namaz da kılıyorsun. Ne olur sanki Müslüman oluversen...

Hayık, mütebessim bir çehreyle:

- Zaten Müslüman gibiyiz Ata Bey, deyip geçiştirmiş bu teklifi de...

Onu, dostları İslam'a ne kadar çok yakıştırsalar da; onun ruhundaki hidayet tohumunun filizlenmesi için -çok değilse de- henüz vakit vardır.

Hayatının son yılında (1982) yatağa düşen Hayık'a eşi Yeranhui Hanım, elinden gelen ihtimamı gösterir. Komşuları da maddi ve manevi yardımlarıyla hiç yalnız bırakmazlar onları. Ata Bey de yanında büyük oğlu Oğuz Bey olduğu hâlde zaman zaman yoklayarak Hayık'ın ilaç ve diğer köklü ihtiyaçlarını karşılarlar. Bir gün Ata Bey'e Hayık'ın ağırlaştığı haberi gelir. Hemen oğluyla beraber yanında alırlar soluğu. Hayık, henüz bilincini kaybetmese de çehresine ölümün gölgesi düşmüştür. Ata Bey, onu ve hanımını rahatlatıcı birkaç sözden sonra o eski teklifini bir kez daha yeniler:

- Ey Hayık Efendi, bak ölüyorsun; ha Müslüman oluversen ne olur sanki!..

Bu teklif üzerine hasta yatağından ani bir hareketle doğrulup oturumuna gelerek Ata Bey'in elini tutan Hayık ilkin o alışılmış cevabını tekrarlar:

- Zaten Müslüman gibiyiz Ata Bey... Lakin kısa bir suskunluktan sonra ağzından çıkan sözler Ata Bey ve oğlunun hıçkırıklarla boğulmalarına sebep olur:

- Hadi olalım bakalım nasıl ola-

caksak...

Metanetini çabuk toplayan Ata Bey'in getirdiği kelime-i şahadeti tekrarlar.

Onun bütün Konya'da sevinçle karşılanan bu ihtidası Zeki Oğuz'un *Bir Günün Tanıklıkları*, Ahmet Efe'nin *Ekmekçi* hikâyelerine de konu olur.

Bu gün Musalla Mezarlığı'nın 101 Nu.lu adasınının 94 Nu.lu parselindeki "Faik" ismiyle toprağının üzerinde telkininin verildiği ahiret bahçesinde sessiz sedasız yatan Hayık'ın, eşi Yeranhui Hanım -Yaradan bir çocuk da bahşetmediği için- yapayalnız kalınca Huzur Evi'ne kaldırılır. Hayık'tan sonra beş yıl misafiri olduğu huzur evine 1987 yılında hayata veda eder. Bu gün o da Musalla Mezarlığı'nın kuzeybatısında, buradan bir duvarla ayrılmış küçük Ermeni Mezarlığı'nda yatmaktadır. Mezar taşındaki "Buğdaycı" soyadı her ne kadar eşininkinden biraz farklıysa da Ekmekçi Hayık'ın eşi olduğu vurgulanmıştır mezar taşında. Toprağı bol olsun.

Hayık'ın insan sevgisini sergileyen aşağıdaki anekdot da yazımızın hatimesi olsun.

Bir gün bir mahallenin bakkalları bir araya gelip Hayık'ı da buyur etmişler toplantılarına. Toplantının konusu ekmek borçlarını ödeyemez duruma gelen bir mahalle sakinine uygulanacak ekmek ambargosudur. Kendi aralarında bu adama ekmek vermeme kararını alan bakkallar, Hayık'a bundan sonra sen de verme, derler. Hayık, ibretlik bir nazarla adamları süzdükten sonra Hakk'a teslim vicdanları derinden yaralayacak kararını açıklar:

- Ben veririm arkadaş!.. Sen vermeyeceksin, o vermeyecek, ben vermeyeceğim de adam açlığından ölsün mü be!

Ruhu şad olsun...

Ahmet ÇELİK

HATTAT AHMET FERİD ÜLGEN (1896-1982)

Hattat, öğretmen Ahmet Ferid Ülgen, Şeyh Muhammed Kudsi/Memiş Efendi'nin torunu ve Hasan Kudsi Efendi'nin oğludur. Ahmed Ferid Efendi, 1314/1896 yılında Konya'nın Kürkçü Mahallesi'ndeki evlerinde doğdu.

BABASI

Ahmed Ferid Efendi'nin babası Hasan Kudsi Efendi, 1847 yılında Bozkır Hocaköy'de doğdu. Hasan Kudsi Efendi'nin Annesi Emine Hanım'dır. Hasan Kudsi Efendi ilköğrenimini ağabeyi Şeyh Muhammed Bahaeddin Efendi ve Konya Müftüsü Kadınhanılı Hüseyin Efendi'den yaptı. Hat sanatını Alaiyeli Abdulgani Vehbi Efendi'den öğrendi. Veli Sabri Uyar, Hasan Kudsi Efendi hakkında: "İlm-i tasavvufta ve fünün-ı âliyyede yekta ve bihemta idi. Fazl u irfanına nihayet yok idi. Zamanın kutbu idi. Abid ve zahid, mezinne-i kiramdan ve ulema-i amilinden ve sülehay-ı ümmetten ve erbab-ı keşif ve ehl-i hâlden bir zat nadiru'l-vucuddu" demektedir. Hasan Kudsi bir eğitimci olarak pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Müderris olduktan sonra zahiri ve batini ilimlerle mücehhez olduğu halde inzivaya dayalı bir hayatı tercih etmiştir. Siyasetle ilgilenmemiştir. Ayrıca uzun yıllar Kapı Camii ve İplikçi Camii'nde vaziflik yaparak halkın takdir ve sevgisini kazanmıştır. Hasan Kudsi Efendi, Ebu Bekir Sami Paşa Dairesi (Islah-ı Medaris)'nde müderrislik yapmış ve burada pek çok öğrenci yetiştirmiştir.

Hattat Ahmet Ferid Ülgen

Bu öğrencilerinden bazıları şunlardır: Şeyhzade Ahmed Ziya Efendi, hattat Hacı Abdülkadir Efendi (1850-1915), hattat ve hakkâk Halid Efendi (1877-1937). Hasan Kudsi Efendi, 5 Rebiulevvel 1340/6 Kasım 1921 yılında Konya'da vefat etmiştir. Kabri Hacı Fettah Mezarlığı'ndadır.

ANNESİ

Bazı kaynaklarda Ahmed Ferid'in annesinin isminin Alaybeyleri ailesinden Mehmet Efendi'nin kızı Havva Hanım diye geçmekteyse de Ahmed Ferid Ülgen'in Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özlük Arşivi'ndeki dosyasında 339828 Nu. ve 27 Ocak 1937 tarihine ait nüfus kâğıdı tasdikli örneği bilgilerine göre annesini ismi "Safiye Hanım" olarak geçmektedir.

KARDEŞLERİ

Hasan Kudsi Efendi'nin üç evliliği ve bu evlilikten altı çocuğu olmuştur. İlk hanımı Alaybeyleri ailesinden Mehmet Efendi'nin kızı Hatice Hanım (vf. 1902)'dan İsmet, Ali Rıza, Sıdika; Hatice Hanım vefat edince evlendiği Alaybeyleri ailesinden Mehmet Efendi'nin kızı Havva Hanım'dan Ahmet, Hatice; O hanım da vefat edince Bozkır'ın Akçapınar köyünden Hediye Hanım'dan Sakine ve Re-fia adlı çocukları dünyaya gelmiştir.

Ahmed Ferid Ülgen'nin kardeşi Ali Rıza Kudsi Efendi de zamanın büyük âlimlerindendi. Ali Rıza Kudsi Efendi 1304/1886 tarihinde Konya'da doğdu. Babasından, Muhammed Bahaeddin Efendi ve Şeyhzade Ahmed Ziya Efendi'den dersler aldı. Ali Rıza Kudsi Efendi medrese eğitimi yanın-

da rüştiye ve Daru'l-Muallimin'den de mezun oldu. Çanakkale Savaşı'na katılarak sol kolundan yaralandı. Yeğenoğlu Medresesinde bir ara görev yaptı. Daha sonra Paşadaresi'nde müderris oldu. Islah-ı Medaris'te Arapça, akaid ve kıraat derslerini okuttu. Fahri Kulu Efendi, Haciveyisade Mustafa Efendi ve Ahmed Kudsi Eminoğlu öğrencilerindedir. Ali Rıza Kudsi Efendi, Nakşî tarikatında Şeyh Zeynel Abidin Efendi'nin halifesidir. Konya'da İntibah dergisini çıkararak başyazarlığını yaptı. Ayrıca *Babalık* gazetesinde de yazılar yazdı. Kurtuluş Savaşı sonrası yurt dışına çıktı. Önce Mısır'a sonra Suriye'ye gitti. Şam'da 1956 yılında vefat edip Kasyun Dağı eteğinde Takva Camii'nin bahçesine defnedildi.

TAHSİLİ

Ahmed Ferid Efendi İlk tahsilini babası Hasan Kudsi Efendi'den aldı. Sonra Konya Islah-ı Medaris ve Konya Daru'l-Hilafetü'l-Aliyye medresesinden mezun oldu. Konya il Milli Eğitim Müdürlüğü Özlük Arşivi'ndeki dosyasında tahsili konusunda şu bilgiler verilmiştir: "Konya Daru'l-Hilafe Medresesinin ibtida dâhil ikinci sınıf talebesinden iken medrese-i mezkûrun ibtida haric ve ihzari sınıfları İmam ve Hatip Mektebine kalb olunarak ibtida dâhil ve sahn kısımları lağvedilmiş ve mezkûr sınıflar talebesi imam ve hatip talebesi addedilmişler, bir şahadetname ahzetmiştir. Köy Muallimliği A Kursuna devam ederek 1124 Sayılı Kanun mucibince köy muallimliği havi (18/804 no'lu) vesikası almıştır." Ahmed Ferid Ülgen Konya İmam Hatip Mektebi şahadeti vesikasını 30 Aralık 1929 yılında almıştır.

GÖREVLERİ

Köy muallimlik A kursuna katılarak öğretmenliğe başlayan Ahmed Ferid Ülgen şuralarda görev yapmıştır:

1 Ekim 1929-31 Aralık 1930: Konya merkez el işi öğretmenliği,

1 Haziran 1930-7 Aralık 1930: Sille nahiyesi Bulumya köyü öğretmenliği ve 7 Aralık 1930-31 Ocak 1937 Konya ilk mektepler el işi öğretmenliğinde bulunduktan sonra 31 Ocak 1937'de ilk memuriyetine başlamıştır.

Bu tarihten sonraki görevleri ise şöyledir:

31 Ocak 1937-29 Eylül 1938: Akşehir Eğrigöz köyü muallimliği ve 30 Eylül 1938-27 Haziran 1944 Akşehir Doğanhisar'da öğretmenlikte bulunduktan sonra Kayseri-Pazarören'e tayini çıkmıştır.

28 Haziran 1944-31 Ocak 1948 yılları arasında Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü öğretmeni olarak görev yapmıştır. Ardından Konya'ya tayini çıkan Ahmet Ferid Ülgen, Konya-Çumra Merkez İlkokulu öğretmenliğine 6 Şubat 1948'de başlamış 7 Şubat 1948'de hastalanarak (aynı zamanda akrabası da olan Dr. Said Sina Yücesoy'un verdiği) 25 günlük bir rapor almıştır. Bu rapordan sonra Konya İvriz Köy Enstitüsü öğretmenliğine atanmıştır.

31 Ocak 1948-1 Eylül 1952 tarihlerinde Konya İvriz Köy Enstitüsü öğretmenliğinde bulunmuştur.

1 Eylül 1952-3 Aralık 1957 Konya Mahmut Şevket Paşa Okulu öğretmenliğine atanan Ahmed Ferid Efendi ayrıca kadrosu okulunda olmak üzere Geçici olarak Çukurçeşme ve Karma İlköğretim okulunda görev yapmıştır.

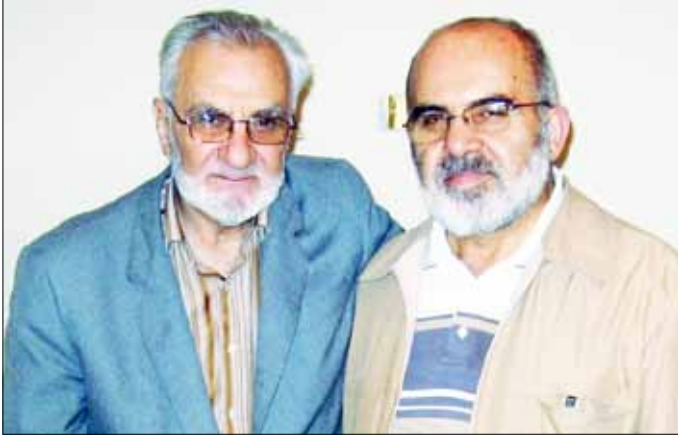
Yaklaşık 31 yıllık öğretmenlik hayatından sonra 3 Aralık 1957'de emekli olmuştur.

Hattat Ahmet Ferid Ülgen
memurken.

Fenni Fırın'ın kitabesi

Ahmed Ferid Efendi önce Ruhat Hanım'la evlendi. Bu hanımın vefatından sonra Yıldız Hanım'la evlendi.

Bu evliliklerden Mualla, Muazzez, Emel, Sevilay, Gülay ve Mehpere adında altı kızı ve Metin adında bir erkek evladı oldu.

SANATKÂRLIĞI

Ahmet Ferid'in, İstanbul Caddesi üzerinde bir dükkânı vardı. 24 Teşrinisani 1340/1924 tarihli Konya İş Ocağı dergisinde Ahmed Ferid Efendi ile ilgili şöyle bir ilan vardır:

“Ahmet Ferid Atölyesi. Konya rojinasi karşısında.

1- Gayet metin ve rekabet kabul etmeyecek derecede dükkân ve mağazalar, için yağlı boyayla ve kristal üzerine altın yıldız ve hüsn-i bediyyi okşayacak derecede zarif ve müzeyyen levha ve tablolar

2- Atlas üzerine karyola ve cihaz takımları, kravat, carse ve kırilent üzerine gayet şık ve fantezi yağlı boya sular.

3- Salon, oda, cami sıvaları üzerine mükemmel yağlı ve sulu boyayla gayet bedii zevki okşayıcı nakışlar yapılır.

İş Ocağı, memleketimizin yetiştirdiği genç ve faal sanatkârlarımızdan Ahmed Ferid Efendi'yi karie (erkek okuyucu) ve karialarımıza (bayan okuyucularımıza) bilhassa tavsiye ederiz. Mumaileyh sanatının ve işinin meraklısıdır. 24 Teşrinisani 1340/5 Kânunuevvel 1324/1924”

Çok güzel sülüs, nesih ve talik hattı yazardı. Hat sanatını Halid Efendi'den, resim sanatını Antalyalı Sadık Efendi'den öğrendi.

Ressamlıkta da üstün bir yeteneği vardı.

Çok sayıda cami levhası, mezar taşı ve Konya kaşığı gibi değerli eserler bıraktı. Yazılarına (Ferid) diye imza atardı. Seydişehir-Çavuş köyündeki Dedesi Şeyh Memiş Efendi Türbesi'nde, Konya Karatay Tahtalı Camii'nde ona ait levhalar vardır. Ayrıca Konya Koyunoğlu Müzesinde “Konya Numune Fırını” kitabesi de Ahmet Ferid Bey'e aittir.

Ahmet Ferid Ülgen, 25 Ağustos 1982 yılında vefat etti. Kabri Hacı Fettah Mezarlığı'ndadır.

Kaynaklar:

Ahmet Ferid Ülgen'in oğlu Metin Ülgen

Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özlük Arşivi

Veli Sabri Uyar, “Hattatlar”, *Konya dergisi*, sy. 115-116 Haziran-Temmuz, 1948;

Veli Sabri Uyar, “Konya Bilginleri”, *Konya dergisi*, sy. 121-122, Ekim-Kasım 1948;

Mehmet Eminoglu, *Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş*, s. 156, 165;

Caner Arabacı, *Konya Medreseleri*, s. 412-413;

Ali Osman Koçkuzu, *Haydi Basalım İzlere*, s. 421.

KONYA'DA ZENAAT VE İLK TORNA USTALARI

Nail BÜLBÜL

Balkan ve 1. Dünya Savaşları sırasında Konya, elektrik enerjisi ile henüz tanışmamış olduğu için makineli sanayinin faaliyete geçmesi ancak yıllar sonra mümkün olabiliyordu. Halk geçimini attar, kunduracı, çarıklı, keçeci, yorgancı, dülger, çırıkçı, semerci, kasa, derici, kürkçü, demirci, tenekeci, manifaturacı, yapıcı, sıvacı, saraç, berber, bakkal, kalaycı, kağıncı, düvenci, kahveci, helvacı, şekerçi, ip boyacısı, ahçı, tuzcu ve hamallık yaparak, ya da duvar ustaları yanında amele olarak temin edebiliyordu.

1869'da gece bir kahve ocağında çıkan yangın sonucu büyük bölümü yanan Konya çarşısı ve Hükümet alanı ile attarlar arasındaki Bedesten, 1870'de Vali Burdurlu Ahmet Teyfik Paşa tarafından yeniden yaptırılınca, meslek grupları inşa edilen bu kârgir dükkânlarda faaliyet göstermeye başladı.

Yaşlı kimseler, 19. yüzyılın ilk çeyreğinde sokakların köşe başlarında bulunan yağ kandilleri, evlerin gaz lambaları ile aydınlatıldığını, bekçilerin hava kararırken mahalle-

Konya'ya ilk uzun torna tezgâhını getiren Yatağanlı Hacı Ahmet Ağa (solda oturan); yanında yetişen ve Meram Sanayii'ndeki çelik döküm fabrikasının kurucusu kardeşi Ali Özdemir (ayakta sağda), kâtipi Tahir Ağa, yine yanında yetişen İbrahim Canat (ayakta sağdan 3.) ve büyük oğlu Mehmet Yatağanlıoğlu (ayakta soldan 2.) ile birlikte Ulurmak'taki evinin bahçesinde.

**Palabıyık Mehmet
Çinioğlu (1910-1999)**

**Mehmet Ali Bayrakçı
(1914-2008)**

leri dolaşarak cam fanuslu yağ kandillerini yakıp, hava aydınlanınca da söndürdüklerini, ilk elektriğin 1920'den sonra Orduevi ile Şehitler Abidesi arasında kurulan bir binada odun ve kömürle çalışan bir motor marifetiyle üretildiğini ve saat 24'e kadar sâdece Alâaddin Caddesi ve çevresindeki evlerin aydınlatılıp, sonra söndürüldüğünü, gecenin sessizliğinde pat pat diye çalışan motorun sesinin uzaktan bile duyulduğunu anlatırlardı. 23 Ocak 1923 tarihli Babalık Gazetesi, Konya'ya elektriği ilk olarak Sanayi Mektebi ve Kolordu Komutanlığı tarafından getirildiğini, Sanayi Mektebi'nin elektrik makinesi bozulduğundan müsamere için uzun müddet sinema salonunun tahsis edilemeyeceğinin mektep müdüriyetince açıklandığını bildiriyor. Osmanlı Anonim Şirketi'nin kurduğu ve gayri müslim karı-koca tarafından işletilen Elektrik Fabrikası ile ilgili olarak aynı gazete 23 Şubat 1923'te de şunları yazıyor:

“Alâaddin Tepesi eteğindeki elektrik fabrikası 2 dinamo ve motor ilâvesiyle tevsi ve şehrin tenvirine mahsus 25 bin mumluk bir kuvvete tezyit ve iblağ edilmiştir. Bazı müessesat ve zevatça elektrik hattı karıştırılarak cereyan çalınıp, halkın elektrikten istifadesine engel olduğunu teessüfle haber alıyoruz. Hiçbir suretle tasvip edilmeyen böyle bir harekete tevessül edilmemesini rica ederiz”

Daha önce mekânîk, yâni el ile çalışan makineler kullanılırken, mevcut elektrik fabrikası ihtiyaca cevap vermemesi üzerine 1929 yılında Meram Dere Boğazı'nda su ile çalışan elektrik santrali kuruldu. Bu nedenle Topraklık Kerimler Caddesi üzerindeki doğup büyüdüğüm evimize ancak 1945'te elektrik tesisatı döşendi. Elektrik kullanımının yaygınlaşması üzerine bir kısım sanat erbabı makineleşmeye önem vererek tornacılık, değirmencilik ve fanila-

çorap dokumacılığı gibi alanlarda atılım yaptılar. Bilhassa tornacılık mesleğine ilgi artmaya ve makineler getirilmeye başlandı. 65 yıl önce Konya'nın ilk tornacılarından Demirciler içinde (şimdi sobacılar içi) Pala bıyıklı olduğu için aynı lâkapla anılan Mehmet Çinioğlu'nu, bir süre önce yıkılan ve günümüzde otopark olarak yapılan, 1901 yılında Vali Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa'nın yaptırdığı eski Buğday Pazarı'nın doğusundaki sokağın içinde atelyesi bulunan, eski Meram Yolu'nda Meram Sanayii bitişiğinde demir haddanesi olan, ziraat aletleri imâl eden ve piyasaya torna işleri yapan Demokrat Parti Konya eski Milletvekili Yüksek Mühendis Ali Saim Kaymak'ı, bu pazarın kuzeyinde At-pazarı diye bilinen yerdeki Toros Hanı'nın içinde ilk atelyesini açan ve Meram Sanayii dükkânlarının yapımına öncülük eden Mehmet Ali Bayrakçı'yı, İstanbul Caddesi'nde yıkılan Akif Paşa Mektebi'nin karşısında dükkânı olan Hasan Küçüktunç'u, yine bu mektebin karşısındaki Kadılar sokakta olan Ali Rıza usta ve oğlu Mehmet Zöngür'ü hatırlıyorum. 2 ortak Teyfik ve Silleli Hakkı ustalarla, Feniş Torna Atelyesi'nin sahibi Mustafa Karnıbüyük'ün ilk dükkânı da bu civarda idi.

Konya'da ilk ekin makinesini yapan ve Demirciler içinde Bulgur Tekkesi'nin bitişiğinde atelyesi ve yanında bugün pasaj olan yerde dökümhanesi ile hurdalığı bulunan Ya- tağanlı Hacı Ahmet Özdemir'in köyünden getirerek yetiştirdiği, kayınbiraderi Şakir Canat'ın oğlu İbrahim Canat ve Meram Sanayii'ndeki çelik döküm fabrikasının kurucusu kardeşi Ali Özdemir de aynı dönemin torna ustalarındandı. Kadınlar Pazarı'nın batı karşısında attarların bulunduğu sokakta 1945'te dükkânı bulunan ağabeyi Hüseyin usta da tornacı idi. Hacı Ahmet Ağa, 1940'lı yılların başında Eskişehir'den 6 met-

re boyunda bir torna tezgâhı satın almış, birçok kişi günlerce parça parça sökülerek kamyonla getirilen Konya'nın bu en uzun torna tezgâhını görmeye gelmişti. Palabıyık Mehmet ustanın yanında yetişen tanınmış ustalar arasında bugün hiçbiri hayatta olmayan İstanbul Caddesi'nde Anadolu Hanı'ndaki Mustafa Demirsar'ı, Salih Aslantalay'ı, Hakkı ve Ali Tarhanlı kardeşleri, Mezarlık Hanı'nın arkasında küçük Sümerbank'ın olduğu sokağın başında dükkân açan Ahmet Bektik ve eski Sanayi'de ortağı Hasip Özkebabçı ile birlikte atelye ve dökümhane çalıştıran Mehmet Göksüçükur'u sayabiliriz. Sanat Okulu'ndan ayrılan Mustafa Cankurtaran ve Ali Pekparlak da Buğday Pazarı Camii'nin sokağında sağdaki otelin altında açtıkları atelyede icra-i sanat ettiler. Tornacı Hasan Küçüküntünç'un oğulları Mustafa, Sadık, Hüseyin, Fahri ve Mehmet de babalarının yanında yetiştiler.

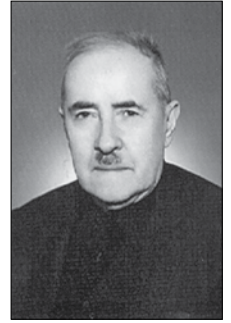
İstanbul Caddesi'nde solda sokak içinde dükkânı bulunan Fethi Tunçalp da hem tornacılık yapıyor, hem de su saatleri tamir ediyordu. Daha sonra Burhandede Mahallesi Tirmizi sokakta açtığı atelyede ziraat aletleri imâl etmeye başlayan Tunçalp, yanında yetişen kalfası Yatağanlı Meh-

met Özdemir ile birlikte Öztunçlar Makine Sanayii'ni kurarak ziraat aletleri imalâtına devam etti. Bu arada, Yatağan'dan çocuk yaşta gelerek tornacılığı öğrenen Mehmet Canat Gevraki Hanı içinde, 2 ortak Halil Yatağanlı ile Mevlüt Çimen de önce Buğday Pazarı Camii karşısında, sonra da Anadolu Sanayii'ndeki atelyelerinde ziraat aletleri imâl ettiler. Bu arada, Mustafa Bülbül ile ortağı İbrahim Gümüş de Özyatağanlı makine sanayini kurdular, ancak 2 ortak bir süre sonra ayrıldı, İbrahim Gümüş eski sanayide mesleğini devam ettirdi. Gümüş'ün vefatından sonra işi büyük oğlu Hasan sürdürüyor. Mustafa Bülbül'ün genç yaşta vefatından sonra da fabrika niteliği taşıyan kuruluş el değiştirdi. Yatağanlı Hacı Ahmet Ağa'nın başlattığı ziraat aletleri imalâtını günümüzde de devam ettiren Yatağanlıların çocukları bu alanda isim yapmış bulunuyor.

Eskiden sanayi siteleri henüz kurulmadan önce tornacılar Demirciler içinde, eski Buğday Pazarı ve İstanbul Caddesi civarında idi. Aradan geçen uzun zaman içinde tornacıların sayısı çoğalınca işyerleri sanayi siteleri içerisine taşınarak, genişledi.

Ali Saim Kaymak
(1913-1986)

Hasan Küçüküntünç
(1896-1974)

Aczimin Gıryesi

İnsanlar farklı farklı...

Ey güzel Allah'ım, insanlar niye bu kadar farklı farklı?..
Öyleleri var ki ayağının türâbı olasım gelir.
İnsan sûretinde dolaşan yaratıkları görünce de,
İnsanlığın bir ferdi olarak, kahrımdan ölesim gelir.

Ahmet Sergi

MUTLULUK NEDİR?

Mutluluğu lügatler huzurlu, mesut ve bahtiyar olma durumu, saâdet olarak tanımlıyorlar. Lügatlerde mutluluğun tanımı her ne kadar böyle yapılsa da aslında herkesin mutluk için yaptığı kendince bir tanımı vardır. Meselâ bir çocuğa mutluluğun ne olduğunu sorsak, bize vereceği cevap bir bebeğe veya bir arabaya sahip olmak olur. Bir baba için mutluluk akşam olunca evine ekmek götürebilmek, bir anne için bebeğine ninniler söyleyebilmek, bir yaşlı için ömrünün son demlerini bir arkadaşla birkaç hoş kelam ederek geçirebilmek, bazıları için de gezmek eğlenmektir mutluluk. Sadece bunlarla da kalmaz bu tanımlar sayısını arttırabiliriz. Görülüyor ki mutluluğun tanımı öyle bir cümle ile lügate sığdırılacak kadar küçük değil. Bana sorarsanız mutluluk nedir diye, şu cevabı veririm sizlere: Bana göre mutluluk her şeye güzel tarafından bakabilmektir. Günümüzde insanlar gerek maddi problemler gerek özel hayatları gerekse gelecek kaygısı gibi birtakım meselelerden mutsuz olduklarını söylüyorlar. Hatta bazı zamanlar bir sebebi olmasa bile mutsuz olanları görüyoruz etrafımızda. Büyüklerim konuşurlarken hep duyardım eskiden günümüzdeki gibi hastalık çok değilmiş. Ben mutsuzluğu da bir hastalık olarak görüyorum. Büyüklerimden öğrendiğime göre eskiden insanlar bu kadar mutsuz da değilmiş. Mutlu olmak için çok sebepleri varmış onların. Yani onlar mutsuzluğa bahane değil mutluluğa sebep çoğaltırlarmış. Yukarıda söylemiştim ya mutluluk her şeye güzel tarafından bakabilmektir diye işte onlar güzel bakmasını bilmişler ve öyle mutlu olmuşlar. Şimdi bana o bahsettiğin eskinin adamları hiç kötü gün görmemişler

mi insan her zaman nasıl mutlu olur diyebilirsiniz. Ama her şerde de bir hayır olduğunu düşününce insan kötülüğe de tebessümle bakabiliyor. Hep eskileri anlatmayacağım sizlere zaten çok tanımıyorum onları. Sadece hayatlarını dinledikçe mest oluyorum ve biraz da olsa onlardan bahsetmek zorunda hissediyorum kendimi. Ah eskinin insanı ah! Sizin hayatınıza mestâne olmamak elde mi? Sevinciniz de mutluluk üzüntünüz de. Bizim gibi ne gözlerinizi hayatın güzel taraflarına, ne de depresyona girip kendinizi odalara kapamışsınız.

Güzellik bakan gözdedir diye çok güzel bir söz vardır. Mutluluk da olayların hep iyi yanını görebilmektedir. Gerçekten de güzel bakmasını bilip olayların iyi tarafını görebilsek mutsuzluk hastalığının tabibi oluruz. İyilik de kötülük de insanoğlu içindir buyrulmuştur. Bu dünyanın iyi yanı da vardır kötü yanı da. Şimdi bana kötü yanı olan bir dünyada mutlu olunur mu diyeceksiniz. Burada şunu unutmayalım. Nasıl ki her iyinin içinde bir kötü taraf varsa her kötünün içinde de bir mutlaka bir iyi taraf vardır yeter ki onu görmesini bilelim. Böyle düşününce mutlu olmak için bir sürü nedenimiz çıkıyor ortaya. Mutluluğa onca sebep varken halâ mutsuzum demek de ne oluyor. Burada sizlere bir anımı aktarmak istiyorum: Bir gün fakülteden çıktım oflaya puflaya tramvay durağına yürüyorum. Havanın soğukluğu, yerlerdeki kar buz sinirimi daha da arttırıyor. Bu kadar sinirlenmene sebep ne diyecekseniz size belki komik gelebilir bu kadar oflamaya puflamaya değer mi diye düşünebilirsiniz. Beni bu kadar üzen şey dersimin birisinden zayıf not almamdı. Başarısızlığım kimseyi suçlamıyordum sadece kendi-

me kızılırdım. Bu sinir hali içinde bindim tramvaya. Yanıma lise çağlarında bir çocuk oturdu. Ben oflamaya tramvayda da devam edince çocuk bana dönerek size böyle of dedirten şey nedir? dedi. Çocuğun bana böyle bir soru yöneltmesi beni şaşırttı. İlk önce kızdım içimden çocuğa. Neden tanımadığı birisiyle böyle konuşuyordu diye düşündüm. Çocuğa dönüp onu biraz inceledim. Yüzünde saf ve masum bir ifade vardı. Yaklaşık olarak on üç on dört yaşlarında bir çocuktuktu bu. Üzerindeki kıyafetleri eski ancak çok temizdi. Yüzünden tebessüm de hiç eksik olmuyordu. Çocuğa cevap verdim. Bu kadar canımı sıkın şeyin dersimin birinden zayıf not almam olduğunu söyledim. Çocuk ne güzel dedi. Kızdım ona benimle alay mı geçiyorsun dedim. Çocuk niye alay geçeyim ki dedi. O halde niye ne güzel diye söyledin diyince devam etti konuşmaya. Bir desten zayıf alman o derse daha çok çalışmana vesile olur, hem zayıf alınca yaşadığın sıkıntıyı bildiğin bir daha asla zayıf almazsın dedi ve kendine has o etkileyici anlatımıyla devam etti. Bir de şu yönden bak olaya, ya okuyamasaydın o zaman böyle zayıf alıp sonra da ona üzülmek gibi bir sorunun olmazdı. Bence buna iyi tarafından bakıp mutlu olmalısın dedi. Çok haklıydı söylediklerinde. Ben hiç böyle düşünmemiştim insan gerçekten de yaşadığı sıkıntılara iyi tarafından bakmasını bilirse sıkıntılardan da mutlu olabilirdi. Bunu bana bu çocuk öğretmişti. Kısa süren bir sessizlikten sonra bana hastalandığım zamanlarda mutlu olup olmadığını sordu. Şaşırdım bu soruya hiç insan hastalandığı için mutlu olur mu? dedim. Çocuk elbette olur diye cevap verdi. Yine anlatmaya ve beni daha da şaşırtmaya devam etti. Bundan iki sene önce çok sık baş ağrıları yaşıyordum. Bu baş ağrıları bayılmalara kadar gitti. İyi ki o zaman başım ağrıyış ve bayılmışım. Çocuğun o an hastalandığına sevindiği için deli olduğunu düşünmedim değil ama hiçbir şey sormadım. Devam etti anlatmaya. Hemen doktora gittim ve beynimde tümör olduğunu öğrendim. Erken teşhis edildiği için tedavisi mümkünmüş. Hemen tedavime başlandı ve kısa sürede sağlığıma

kavuştum. Şimdi bir düşün ya kafam ağrımaysaydı, bayılmaysaydım tümör olduğumu nereden öğrenecektim. Eğer hastalanmaysaydım bu amansız hastalık sinsice beni yiyip bitirecekti. Hasta oldum, bir şeylerin yolunda gitmediğini anladım ve doktora gidip tedavimi oldum. Şimdi iyiyim bu yüzden hastalandığım için mutlu oluyorum dedi. Haklıydı söylediklerinde. Ben hiç hastalandığım için mutlu olmamıştım. Konuşması beni çok etkilemişti. Onunla biraz daha konuşabilseydim keşke ama adını bile soramadan hoşça kal dedi ve indi tramvaydan. İşte ben bu andan sonra her şeye iyi tarafından bakmaya başladım. Kısa süren bir yolculukta benden küçük bir çocuk yaşından çok daha olgun konuşarak bana her şeye güzel tarafından bakıp mutlu olmayı öğretti.

Aradan geçen onca zamana rağmen o çocuğun söyledikleri halâ dün gibi kulaklarımda. Ben artık sıkıntılara oflamak puflamak yerine onların iyi yanlarını görüp mutlu olmaya çalışıyorum. Bana bu güzel dersi verdiği için adını bile bilmediğim o küçük arkadaşına teşekkürü bir borç biliyorum. İyi ki çıktı karşıma. Ben aynen dediği gibi yaptım çok çalıştım ve sorunu ortadan kaldırdım. Eğer çalışmıyıp oflamaya puflamaya devam etseydim sorunu daha da büyüyecekti. Mutluluğu tanımlarken her şeye iyi tarafından bakmak demiştim işte kastım buydu. Tavsiyem şudur ki siz de böyle yapın oflamak yerine iyi tarafını görün sorunu halletmek için çözümler üretin. O zaman mutluluk yakanızı asla bırakmaz. Size bunun garantisini verebilirim. Deneyin mutlaka. Ama yok ben yapamam onun Polyanacılıktır öyle mutlu olunmaz diyorsanız o halde bir teklifim daha var. Siz yaptıklarınızla mutlu olamıyorsanız başkalarını mutlu etmeye çalışın ve onların mutluluğu ile mutlu olun. Yani diyorum ki mutlu olmaya sebep çok. Kendimiz, çevremizdekiler, yaşam ve daha neler neler mutluluğa bir sürü sebep. Birini fark edelim yeter. Bir mutluluk kaynağı bir anda bin mutluluğa vesile oluverir. Bir yerden başlamak lazım hadi öyleyse mutlu olmak için gülümseyin.

Ali IŞIK

AVUSTRALYA/SYDNEY GÜNLÜĞÜ: 7

29 Mayıs/Cumartesi

Bugün yapılacak Asurî (Süryani) soykırımını (!?) protesto toplantısı duyurularını hafta başından itibaren yerel Türk basınından okumuştum. Aynı duyuruyu cuma vazaı sonrası Gelibolu Camii imam-hatibi Bilal Hoca da yapınca bu faaliyete katılmam kaçınılmaz olmuştu artık. Saat 12.00 ila 15.00 arasında icra edilecek nümayiş için bedava otobüs seferleri de düzenlenmişti. Bilinçaltımda yurdumuzdaki benzerleri yer ettiği için gösterilerin oldukça kalabalık olacağını, bu kalabalıktan ötürü bilmediğim yerlere gidiş gelişimi hesaplarırken oğlumun: “Katılmak istersen, seni götürmeye gelirim” teklifi imdadıma yetişti.

Oğlumla protestonun gerçekleştirileceği Fairfield Belediyesinin önüne ulaştığımızda

saat 13.00 sularıydı. Sydney’de parlamento binasının bahçesine yerleştirilen sözde Ermeni soykırımı anıtının ezikliği henüz zihinlerde küllenmemişken Fairfield Belediye Meclisinin de Süryanilerin Asurî soykırımı anıtı yapma isteklerini kabul etmesi üzerine duyarlı bir grup Türk, aileleriyle birlikte bu protestoya katılmışlardı. Ancak, katılım tahminlerimin çok ötesinde oldukça azdı. Sydney’deki bir grup Ülkücü’nün düşüncesinin eseri olduğu anlaşılan faaliyet, aynı zamanda bir organizasyon bozukluğunu yansıtıyordu. Oysa böyle önemli faaliyetler, bütün toplumu kucaklayan örgütlerin elbirliğiyle gerçekleştirilmeliydi. Yine de milli duygularını heyecanla yaşatan bir Türk grubu memleketten binlerce km uzakta görmek de hoştu doğrusu.

Asurî (Süryani) Soykırımını Protesto

31 Mayıs/Pazartesi

Filistin'e insani yardım götürün gêmilerimize İsrail'in bir çirkeflik yapacağı içime doğmuştu. Bu sebeple seriliğinden dolayı buradaki en önemli haber kaynağının internet olması hasebiyle bilgisayar karşısına çakılmış kalmıştım. M. Ali Köseoğlu'nun köşe yazısına attığı başlık, fakirin hisleriydi sanki. Burada da tıpkı memlekettekiler gibi çaresizdik ve duadan başka bir şey elimizden gelmiyordu.

Nihayet İsrail kendine yakışanı yaptı. Sonrası gelişmeler malum...

Çaresizlik ne kötü yarabbi!.. Gözler önünde cereyan eden vahşet karşısında çaresizlik içinde yerinde çakılıp kalmak... Namazlarımda bayrakları ile vahşi liderlerini gözümün önüne getirerek Leheb Suresi'ni okuyorum...

2 Haziran/Salı

Öğleye kadar internet başında gelişmeleri takip ediyorum. Saatin her tik takında kahrım, kinim kabardıkça kabarıyor. Sonunda boğmaya başlayan dört duvardan kurtulmak için kendimi dışarı atıyorum. Araç trafiği de olmasa ölü bir şehri andıran bildiğim ıssız cadde ve sokakları geçerek Auburn merkezine geliyorum. Gelibolu Camii'nde borcumu eda ediyorum. Cami cemaatinin gündemi de haletiruhiyesi de aynı. Belki karşılıklı olarak yükümüzü hafifletiriz düşüncesiyle cami yakınındaki Türk Evi'ne gidiyorum. Ancak Türk Evi'nin, Ardahan doğumlu bir Rus göçmeni Azeri'si olan yetmişlik başkanı Beşir Karasu'nun benimle aynı hisleri taşımasına şaşırıyorum. Bahçeli hayranı hızlı bir MHP'li olan bu adam ha bire hükümeti çekiştirmekte ara bir de Araplarla Kürtleri de nasiplendirmekte... İyice daralıyorum. Benim için demlettiği çaydan ısrar üzerine ikincisini de içip müsaade alıyorum.

Saat 14.30'a geliyor. Eve uğramadan torunumu almak için okuluna yöneliyorum. Saat 16.00'ya doğru torunumla eve döndüğümüzde işten henüz gelen oğlum sıkıntılı olduğunu seziyorum. Sor-

mama gerek kalmadan sıkıntısını kendi açık ediyor. Baba, diyor birazdan City'de İsrail protestosu var. Seni oraya yetiştirmek isterim. Ancak oraya katılırsak; önceden kararlaştırdığımız bir ziyareti iptal etmemiz gerekecek.

Daha önce hiçbir şekilde haberim olmayan bu faaliyet aniden kararlaştırılıp duyurusu kulağın kulağa yapılmış. Saate bakıyorum; akşamın eli kulağında... City'ye gidip gelme bir saat geçiyor. Kahvaltıdan beri gelinimin mutfaktan çıkmamasının sebebi böylece anlaşılınca onun emeklerinin boşa gitmesine de gönlüm razı olmuyor.

Burada yaşayan beş altı bin Müslüman'ın -ellerinde bayraklarımız olduğu hâlde- duyarlılığını o gün akşam TV haberlerinden ve ertesi gün yayımlanan gazetelerden hayranlıkla takip ediyorum. Evlatlarımdan sakladığım hislerimin tarizleriyle eziliyor, eziliyorum...

8 Haziran/Pazartesi

Sydney'de kış mevsimi amansız yağmurlarla merhaba, dedi. Ama ne yağmur... Hani bizde bardaktan boşanırcasına denir ya; burada güğümünden, küpten boşanırcasına dense hilaf olmaz. Yağmurların bir hafta kesilmemesi, yıllardır burada yaşayan dünürlerimin de hayretini mucip oluyor. Nitekim o günlerin birinde TV haberlerini takip eden gelinim: "Sydney'e haziran ayı içerisinde düşmesi

gereken yağmur son üç günde düşmüş” dedi.

Şiddetli yağmur ve rüzgâr sadece kıyı kesimini vurmuş. Tarumar olmuş evleri TV ekranlarından seyrettik. Auburn, körfeze yaklaşık 25 km. Ancak gezdiğimiz gördüğümüz yerlerde, yollarda, kaldırımlarda ufacık olsun bir su birikintisi gözümüze takılmıyor. Bu durumu Konya'mızla karşılaştıranlar, bunca suyun nereye kaybolduğunu merak edebilirler. Daha önce bahsettiğim kaldırım kenarlarındaki demir kafesleri olmasa bir iki yaşındaki bir çocuğu rahatça içine çekebilecek yağmur menfezleri onca suyu içip bitiriyor. Hayatımda ilk kez bırakın paçamı, ayakkabımı dahi batırmadan/ıslatmadan gezmenin keyfine varıyorum.

Oğlum, bugün işten eve erken dönüyor. Henüz işi bitmemiş. Şirin bir ilçeye iş için gideceğinden güneşin de kendini biraz göstermesinden istifadeyle gezmemiz için bizi de beraber götürmek istemiş. Okulunda olan büyük torunumla mutfakta akşam yemeği hazırlıklarında olan gelinim dışındakiler alelacele hazırlanarak yola koyuluyoruz. Ozilerden (Bizimkiler Avustralya'nın artık yerlisi olmuş İngi-

lizlere böyle diyor) başka insana pek tesadüf etmediğimiz şirin kasabadan dönüşte oğlum otobandan ayrılarak yeşillikler içinde villamsı evlerin yer aldığı mahallerden geçerek bir parka giriyor. Tabelasındaki ismi tercüme etmeye İngilizcem kâfi geliyor: George Nehri Ulusal Parkı... Bu Avustralyalılar ne kadar temizlik ve düzeni seviyorlar. Allah'ın onlara bahsettiği güzellikleri hiç bozmadan, batırmadan koruyorlar. Onun için burada gözler, hiç rahatsızlık duymadan sadece hayranlığı yaşıyorlar.

Bize göre güz gibi olsa da burada kış yaşandığından ve de hafta içi olduğundan park oldukça tenha. Nehir kıyısına henüz ulaşmadan nehrin fazla geniş olmayan vadisinin bizden taraftaki kayalıklarda neşvünema bulmuş çıplak gövdeli iri dallarıyla heybetli ağaçları mekân tutmuş başları taçlı iri beyaz papağanların canhıraş yaygaraları parkın sessizliğini bozuyor. Dallar arasında kısa uçuşlar yapan yaygaracı sevimli kuşlar biraz sonra tümenden havalanıp parkı bize bırakıyorlar. İleride otoban altındaki köprüden kurtulduktan sonra küçük bir gölü andıran nehrin kıyısında üç beş sevimli martı ile tek başına iri bir pelikan görülüyor. Kıyısında zaman zaman belli belirsiz çıkardığı şırak sesiyle aktığını fark ettiğimiz çarşaf gibi uzanan nehir ilk bakışta sanki uyuyor.

Dönüşte oğlum nehir kıyısını takip ediyor. Nehir kıyısındaki her evin önünde arabaların yanında tekneler de var. Buralarda oturanlar, City yolculuklarında daha tenha olduğundan nehir yolunu yeğliyorlarmış zira.

Eve döndüğümüzde gelinim internetten yararlandığı bilgilerle nehir hakkındaki malumatımızı artırıyor. Appin'den doğup Botany Bay (Sydney'in güneyindeki körfez)'da denize kavuşan 96 km'lik nehir adını İngiltere kralı III. George'tan almış. Nehrin içerisinde 454 çeşit varlık hayatını idame ettiriyor; 960 km²'lik havzasında ise bir milyon insan yaşıyor.

-Devamı var-